

*ó nem telefonon
a távirat még szóba jöhet
egy csomó tíz távirat
gyalog keréken mielőtt megvirrad*

SLAVKO MATKOVIĆ

Leonid Matković-Idas fotobiográfiája

I. KÉP

HAT-HÉT ÉVES FIÚ
OKOS ÉS TISZTA TEKINTETŰ
SPORTMEZBEN
FLORETTAL A KEZÉBEN
EGY VELOCIPÉDNEK DÖL.

MELLETTÉ
AZ APJA ÁLL
NIKOLA MATKOVIĆ
A SZABADKAI GIMNÁZIUM TANÁRA
DUZZADÓ IZMOKKAL
SZARVASKÉNT PÓZOL.

A HÁTTÉRBE FOTOKULISSZA
TŐ KÉT HATTYÚVAL
SZIKLÁKKAL ÉS ERDŐVEL.

A FOTÓGRÁFIA FEKETE SZEGÉLYÉN
FELIRAT ÁLL
(A KALLIGRÁFIA VALÓSÁGOS REMEKE)
VERNER LAJOS
SPORTFÉNYKÉPÉSZ
SZABADKÁN
1909.

II. KÉP

NYÁRI LAK FÉNYŰZŐ ERESZE ALATT
ÜL A MATKOVIC ROKONSÁG
A NŐK NAGY KALAPOKAT VISELNEK
RUHÁJUK CSUPA CSIPKE KARNER ÉS ZSABÓ
NÉMÁN NYUGODTAN ÜLNEK ÉS SZÉPEK
MIG ARCUKON S ÖLTÖZETÜKÖN
A DELELŐ NAP FERMENTUMAI OLVADNAK
ÉS VAKÍTÓAN CSILLOG A FÉNY DÚSAN ARANYOZOTT
ELEGÁNS POHARAKON.

AZ ASZTALON
POMPÁS CSENDELET
GYÜMÖLCCSEL DINNYÉVEL BORRAL ÉS KALÁCCSAL.

IDAS KÜLÖNÖS TESTTARTÁSBAN
LEBEG SZINTE AZ ASZTAL FÖLÖTT
MINTHA RECITÁLNA
BÁR SENKI SEM HALLGATJA.

MINDEN NYÁRILLATÚ.

III. KÉP

IDAS MÁR TIZENKÉT ÉVES
SZERÉNYEN ÁLL
LEGIDŐSEBB BÁTYJA ŠAŠA MELLETT
ŠAŠA MAGAS VÁLLAS ÉS SZÉP
UTÁNA SÓHAJTOZNAK
THERESIOPOLIS LÁNYAI.

ŠAŠA POÉTA IS
BAL KEZÉBEN
KÖNYVET ÉS LÚDTOLLAT TART
JOBBJÁVAL IDAST ÖLELI ÁT.

STILIZÁLT ASZTAL MELLETT
ÁLLNAK MINDKETTEN
ŠAŠA MÁR AZZAL A
SZÁMTALANSZOR EMLEGETETT
INTROVERTÁLT TEKINTETTEL
MINTHA ELŐRE TUDNÁ
HOGY EZ UTOLSÓ FOTOGRFIÁJA
KÖZELI HALÁLA ELŐTT
(AMIT MÉG SENKI SEM SEJT)
ÉS MELYET EGY
MEZTELEN SZABLYA FOG HOZNI
VALAHOL A SÖTÉT
BUKOVINA FRONTJÁN.

IV. KÉP

IDAS CSIBÉSZEN MOSOLYOGVA
ÁLL A SCHWARZLOSE GÉPFEGYVERNÉL
MELLETTE AZ IDŐSEBB BERÉNYI FIÚ
ÉS KÉT BAJÚSZOS BAKA
AZ OSZTRÁK—MAGYAR HADSEREGBŐL
SZAPPANNAL ÜZLETELNEK.
(HÁZISZAPPAN
FEHÉR ÉS KEMÉNY DARABKÁIT
ÁZTATJÁK
FELHIGÍTOTT KÖLNIVÍZBE
ÉJSZAKA A SZAPPAN MEGPUHUL
AKKOR FESZES DRÓTTAL
GYUFASKATULYA NAGYSÁGÚ
TÉGLÁCSKÁKRA SZELETELIK
A SZAPPANT BECSOMAGOLJÁK
VÉKONY VÖRÖS
ILLATOSÍTOTT PAPÍRBA
ÉS EZT CSEREBERÉLIK A KATONÁKKAL
KÉTSZERSÜLTRE CUKORRA ÉS CIGARETTÁRA.)
IDAS FEKETE TÉRDHARISNYÁT VISEL
DIÁKSAPKÁT
ÉS FOLYTON RESZKET
NEHOGY EZT A MESTERKEDÉST MEGTUDJA
A NAGYRA BECSÜLT TANÁR ÚR
NIKOLA PAPA.

V. KÉP

A „VASÁRNAPI ÚJSÁG”
1917. NOVEMBER 13-ÁN
AZ ÖTÖDIK OLDALON
VALAMILYEN KIS VASÚTÁLLOMÁS
FOTOGÁFIÁJÁT KÖZLI.

A KÉPEN
KATONÁK EGY CSOPORTJA HARCI SZERELÉSBEN
TOLAKSZIK FEL
A VONATRA.

A FOTOGÁFIA JOBB SARKÁBAN
IDAS BARETTAL A FEJÉN
RÖVIDNADRÁGOSAN
EGÉSZEN VÉLETLENÜL LEKAPVA
HÁTÁN KÖNYVEKKEL TÖMÖTT BORJÚ
AMIT SZABADKÁRA VISZ.
A KÖNYVEKET
MILEKIC TANÁR ÚR KÜLDI SZENTENDRÉRŐL

KOMAASSZONYÁNAK JELISAVETA MILOSAVLJEVIĆ-
NEK

CSERÉBE LISZTÉRT
AMIT A TALPRAESETT IDAS
SVARCOL
NÉGYSZER-ÖTSZÖR
HAVONTA.

VI. KÉP

A BÉCSI KÜLKERESKEDELMI AKADÉMIA
HATALMAS BAROKK ÉPÜLETE ELŐTT
FIATALEMBEREK CSOPORTJA ÁLL
KANILÁKKAL A KÉZBEN.
A PAPÍRTÖLCSÉREK FEGYVERRE EMLÉKEZTETNEK
VALAMENNYIEN FEKETE ÖLTÖNYBEN VANNAK
ÜNNEPÉLYESEN KOMOLYAK
IDAS JOBBRÓL A HETEDIK
AZ AKINEK SZÉL
CIBÁLJA A KABÁTJÁT.

VII. KÉP

KASZÁRNYA NAGY HÁLÓTERME
SOK FÉLMEZTELEN KATONA
AKIK ÜLNEK ÁLLNAK VAGY SÉTÁLNAK.

AZ ELŐTÉRBE
IDAS ÜL ÉS A ZOMBORI TAUBERT ZSOLT
(AKI ÉPPEN EGY DARAB KENYERET NYÚJT NEKI)
IDAS MELLETT AZ ÁGYON
A ČARUGA HARAMIÁRÓL SZÓLÓ KÖNYV HEVER
IDAS PAPUCS NÉLKÜL
MEZÍT LÁBOSAN.

A FÉNYKÉPEN
ALIG KIVEHETŐ ÍRÁS
TINTACERUZÁVAL
MOSTAR — 53. AVIJATIČARSKI ESKADRON
(AZ ÉVSZÁM OLVASHATATLAN)

VIII. KÉP

IDAS EGY SZEMÉLYVONAT KOCSIJA ELŐTT
EGYENRUHÁBAN
FIATALSÁGÁT KOMOLY
MAJDNEM KOMOR
TEKINTETE MÖGÉ REJTI.

A MÁR VAKULÓ
ÉS ELSÁRGULT FOTÓN
FEKETE TINTÁVAL
ÉS ENERGIKUS KÉZZEL ÍRJA
BATAJNICA 1926.

IX. KÉP

PALICSON
KÖRÖS-KÖRÜL ERDŐ ÉS NYÁR
IDAS HAJADONFÖTT
POROS CIPŐBEN SZELLŐS INGBEN
RETTENETESEN BŐ ÖSSZEGYŰRT PANTALLÓBAN
SZÉLES MOSOLLYAL
MELLETTÉ
RAKOTT SZOKNYÁBAN
KICSIT MEREVEN
HOSSZÚ HAJJAL
KARJÁN RETIKÜLLEL
ELFOGÓDOTT LEÁNYKA ÁLL.

(A FÉNY KEDVEZŐTLENÜL ESIK.)

IDAS ITT KISSÉ
RADNÓTI MIKLÓS
MAGYAR KÖLTŐRE HASONLÍT.

X. KÉP

KÉT NÉMET KATONA
PUSKATUSSAL AGYAZ.

IDAS SZAKADT FEHÉR INGBEN
VÉRZIK AZ ARCA
ÉS A JOBB KEZE
MOTORBICIKLIRE TÁMASZKODVA
MULAT EGY NÉMET TISZT
IDASNAK HIÁNYZIK AZ EGYIK CIPŐJE.

EZ A FELVÉTEL RUMÁN KÉSZÜLT
A PRAVOSZLÁV TEMPLOM KÖRNYÉKÉN
1941. ÁPRILISÁNAK VÉGÉN.

XI. KÉP

ELCSIGÁZOTTAN ÉS MOSOLY NÉLKÜL
CSUPASZ FEJJEL
LÖTYÖGŐ TÁBORI RUHÁBAN
VÁRJA IDAS A FELSZABADÍTÓKAT
BADEN BADEN
MUNKATÁBORBAN.
A FEJE FELETT ROVAROK KÖRÖZNEK
PANNÓNIA ÉS A NAP
MEGDÖLT LÁTOMÁSAI SZÁLLNAK
A NAGY FEHÉR GOMOLYFELHŐ
MINTHA DICSEFÉNY LENNE
A SZENVEDŐNEK.

XII. KÉP

KÓRHÁZI ÁGY
A JOBB COMBON ÓRIÁSI KÖTÉS
RAJTA VIRÁGBA SZÖKŐ
VÉRES RÓZSA
AZ ARC FESZÜLT
A TEKINTET RÉVEDEZŐ
PÁRNÁJA MELLETT
KOMOLY FIATAL LÁNY
PARTIZÁN ZUBBONYBAN.

A FOTOGRÁFIA
VALAMELYIK FALIÚJSÁG PANNÓJÁRÓL VALÓ
1945. JANUÁRJÁBÓL.

AZ ÁGY FELETT A FALON
MORFIUMOS ÁLMOK
MÁR HALVÁNYULÓ CIKORNYÁI.

XIII. KÉP

MEGÁLLT A MUNKÁBAN
AZ INGE IZZADTSÁGTÓL ÁTITATVA CSÜNG
ARCA NEVETŐS
LAPÁTJA MÉLYEN A FÖLDBE NYOMVA
KÖRÜLÖTTE MÉG SOKAN VANNAK
LAPÁTOKKAL.
EGÉSZEN A HÁTTÉRBE FEHÉR ALAPON
NAGY FELIRAT
ÚJJAÉPÍTJÜK AZ ORSZÁGOT.

XIV. KÉP

KOMOLY ÉS MOGORVA VALAMIVEL HOSSZABB HAJJAL
A VASUTAS NYÁRI EGYENRUHA
FEHÉR KABÁTJÁT VISELI.
A KÉPECSKE GYÜRÖTT ÉS SZAKADOZOTT
OKMÁNYBÓL TÉPTÉK KI.

EZ IDAS

A VASÚTÜGYI MINISZTERIUM DOLGOZÓJA
AZ EGYIK HÁBORÚ UTÁNI ÉVBEN.

XV. KÉP

IDAS ÉS MÍCÓ SZOMSZÉD
A KERTPALÁNK MELLETT ALLNAK
NEVETNEK VALAMIN ÉS FÜSTÖLNEK.
IDAS ELŐTT FIATAL ZÖLD SALÁTA
HOSSZÚ ÁGYÁSAI
A KAJSZI ÁGAI RÜGYBE SZÖKVE
A KONYHATETŐ FÖLÖTT
EGÉSZEN VÉLETLENÜL
EGY GALAMB RÖPÜL.

XVI. KÉP

NYAKKENDŐT VISEL
SZÜRKE FILCKALAPOT
VAN MÁR CIPÓJE ZOKNIJA ÉS INGE
NYUGDÍJAT KAP
ÉS A JOBB COMBJÁN
MÉLYEN BENÓTT GELLERÜTÖTTE HEG
NEHEZEN HAJOL
ZIHÁL
MINTHA MINDENE CSIKOROGNA.

XVII. KÉP

JANJA MATKOVIC
SZÜLETETT BAJIC
KISÍRT SZEMMEL
GYÁSZBAN ÁLL
KÉT BÁNATOS
FELNÖTT FIÁVAL
MÖGÖTTÜK RAGYOG
A SZABADKAI VÁROSHÁZA
HÍRES ÉPÜLETE.

NAGY ŐSZIRÓZSA BÖKROK A FOTOGRAFIA JOBB OLDALÁN.

AZ 1967-IK ÉV
IDAS NINCS TÖBBÉ.

Fordította LANTOS LÁSZLÓ (Szabadka)

Slavko Matković (1948) szabadkai szerb költő, képzőművész, a neoavantgárd Bosch+Bosch csoport megalapítója, a Vajdasági Írószövetség tagja (1977), a szabadkai Városi Könyvtár Antikváriumának vezetője. Művészi tevékenységének területe a szabadvers és vizuális költészet, esszé, unikum könyvek, folyóiratok és objektumok, a grafika különböző formái (rajz, kollázs, montázs, xerox stb.), képregény, mail art és pecsétművészet, térintervenciók, konceptuális akciók. Egyéni és csoportos, hazai és külföldi kiállításainak, fellépéseinek száma több mint félezer. Nagypáti Kukac Péter- és Bodrogvári Ferenc-díjas. Videoportréját Aleksandar Davić újidéki rendező örökölte meg ÚVTV 1985).

BIBLIOGRÁFIA

1. Cvetovi saznanja [A megismerés virágai] versciklus — Rukovet, Szabadka, 1973.
Mi smo mali šašvi potrošači [Kis gügye fogyasztók vagyunk] költemények és egy strip-projektum — Osvit, Szabadka 1976. Knjiga [Könyv] vizuális költészeti kutatások 1971—1978. — Osvit, Szabadka 1979.
Antigraf [Antigráf] költemények — Minerva, Szabadka 1983. Fotobiografija [Fotobiográfia] költemény-ciklus — Matica Srpska, Újidék 1985.
Fotopalismpeszt — magyar nyelvű válogatás az Antigraf és a Fotobiografija anyagából, ford. Lantos László (kiadatlan.)
2. SELOTEJP—TEKSTOVI [Cellotape-szövegek] unikum könyv — Szabadka 1979.
3. 5112/a — vizuális költemények, Szalma Lászlóval közösen; 30 pld., Szabadka 1971.
TEXT—RESEARCH — szöveg-materializáció (doboz-könyv); 1 pld., Szabadka 1973.
TYPO—RESEARCH — perceptív szövegvizsgálás; 1 pld., Szabadka 1973.
HELIX — textuális-vizuális kísérletek; 1 pld., Szabadka 1976.
SALAMANDRA — textuális-vizuális kísérletek; 1 pld., Szabadka 1976.
BREVIARIUM — kísérleti strip; 1 pld., Szabadka 1978.
SELOTEJP—TEKSTOVI — vizuális kísérletek („rátapadék”); 1 pld., Szabadka, 1979.
MENTAL TRAVELLER — vizuális objektum (doboz-könyv); 1 pld., Szabadka, 1980.
4. WOW — unikum folyóirat, szerk. Szombathy Bálint és Slavko Matković; az első szám 1974. augusztus 27-én készült Szabadkán, 20 példányban.
5. New Signalistic Strip No. 1. (ÚS 1971/80. sz.), No. 3. (ÚS 1972/81. sz.) Strip No. 2—4. (ÚS 1972/82. sz.). No. 5. (ÚS 1972/83. sz.) New Strip No. 6. (ÚS 1972/84. sz.)
New Strip No. 6. (ÚS 1972/74. sz.)
Strip No. 11. (1973. — Knjiga, Osvit, Szabadka 1979.)